

Отримано: 8 листопада 2017 р.

Прорецензовано: 9 листопада 2017 р.

Прийнято до друку: 12 листопада 2017 р.

e-mail: natali.korotka@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-155-157

Коротка Н. В. Використання потенціалу комунікативної методики при навчанні студентів англійській мові у немовних вузах / Н. В. Коротка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острогор : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 155–157.

УДК 811.11.13

Наталія Володимирівна Коротка,

Державний Університет інфраструктури та технологій, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ ПРИ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ У НЕМОВНИХ ВУЗАХ

Стаття присвячена проблемі використання комунікативного підходу у викладанні англійської мови в немовних вузах. Відзначається теоретичне обґрунтування даного підходу в контексті вирішення деяких конкретних освітніх завдань. У статті розглядаються різні точки зору комунікативного підходу у викладанні англійської мови в немовних вузах. Дається теоретичне обґрунтування важливості використання комунікативної методики у викладанні іноземної мови. У статті сформовано модель процесу комунікації, виділено найбільш важливі і суттєві параметри зв'язку. Пропонується ряд рекомендацій для підвищення ефективності уроків іноземної мови в немовних вузах.

Ключові слова: англійська мова, комунікативний підхід, комунікативна компетентність, ефективне навчання, комунікативна методика.

Наталья Владимировна Коротка,

Государственный Университет инфраструктуры и технологий, г. Киев

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПОТЕНЦИАЛА КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ ПРИ ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ АНГЛІЙСКОМУ ЯЗЫКУ В НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗАХ

Статья посвящена проблеме использования коммуникативного подхода в преподавании английского языка в неязыковых вузах. Отмечается теоретическое обоснование данного подхода в контексте решения конкретных образовательных задач. В статье рассматриваются различные точки зрения коммуникативного подхода в преподавании английского языка в неязыковых вузах. Дается теоретическое обоснование важности использования коммуникативной методики в преподавании иностранного языка. В статье сформирована модель процесса коммуникации, выделены наиболее важные и существенные параметры связи. Предлагается ряд рекомендаций для повышения эффективности уроков иностранного языка в неязыковых вузах.

Ключевые слова: английский язык; коммуникативный подход; коммуникативная компетентность; эффективное обучение; коммуникативная методика.

Nataliia Korotka,

State University of infrastructure and technology, Kyiv

THE USE OF THE COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING ENGLISH IN NON-LANGUAGE UNIVERSITIES

The article is devoted to the use of the communicative approaching teaching English in non-language universities. It is observed the theoretical justification of this approaching the context of deciding some specific educational objectives. The article considers different points of view about communicative approaching teaching English in non-linguistic universities. It provides a theoretical justification of the importance of using communicative methods in teaching foreign language. The article formed the model of the communication process by highlighting the main critical and essential parameters of communication. The main parameters of the process of communication include:

1. activity character of verbal behavior, which should be translated: a) in the communicative behavior of the teacher as a participant in the process of communication and learning; b) in the communicative behavior of the student as a subject of communication and learning; 2. objectivity of communication process, which needs to be modeled in a limited but precise to discussion items; 3. language tools that facilitate communication and learning in the situations; the real system, the funds shall be modelling in a simplified, but performs the same function, although limited funds. It is suggested a number of guidelines to improve the effectiveness of language lessons in non-language universities.

Key words: English language; communicative approach; communicative competence; effective education; communicative methodology.

Постановка проблеми. В області навчання іноземних мов вже в шістдесяті роки акцент був зроблений на розвиток комунікативних умінь в усній і письмовій мові: на рівні як рецепції, так і продукції. Однак багато предметів шкільного і вузівського циклу як і раніше орієнтовані на передачу формальних знань, а не на формування практичних умінь їх використання в діяльності.

Актуальність теми дослідження. В наші дні зростають вимоги до рівня підготовки висококваліфікованих фахівців, в тому числі до рівня володіння ними іноземною мовою. Випускникам вищих навчальних закладів необхідно практичне вільне володіння усною і письмовою іноземною промовою. Однак, обмежена кількість навчальних годин, що виділяються на вивчення іноземної мови і традиційна методика навчання, створюють проблему для студентів немовних вузів, які прагнуть оволодіти іноземним спілкуванням.

Зв'язок даної статті з науковими та практичними завданнями полягає в тому, що вища освіта потребує вдосконалення в напрямі відповідності сучасним тенденціям підготовки успішної особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичне підґрунтя для комунікативно-діяльнісного підходу було закладено в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених (І. Бім, І. О. Зимової, Г. О. Китайгородської, О. Н. Леонтьєва, Ю. І. Пасова, В.Л.Скалкина, Н. Douglas, Jack C. Richardsta in.).

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Не дивлячись на велику кількість досліджень в області комунікативного підходу у навчанні англійської мови, практичного обґрунтування необхідності і важливості розвитку комунікативної компетентності за допомогою вивчення іноземної мови, а також шляхів усунення труднощів у процесі навчання не було представлено.

Новизна роботи полягає у недостатньому дослідженні потенціалу комунікативної методики підчас навчання студентів немовних вузів англійській мові.

Методологічне значення полягає у виявленні труднощів викладання англійської мови студентам немовних вузів та шляхів їх подолання.

Викладення основного матеріалу. У світлі цих подій останнім часом як за кордоном, так і в Україні все більше уваги приділяється проблемі викладання іноземних мов з урахуванням потреб майбутніх фахівців. Доцільна і методично виправдана, таким чином, професійна, комунікативно-направлена підготовка з іноземної мови у вищому навчальному закладі. Ідея професійно-орієнтованого навчання не нова і протягом багатьох років є одним з центральних об'єктів наукових досліджень у вітчизняній і зарубіжній науці. Не можна, однак, стверджувати, що основні положення цих досліджень безперечні і догматичні: змінюються умови використання знань, умінь і навичок випускників вищих навчальних закладів, відповідно змінюються вимоги до рівня і змісту підготовки майбутніх фахівців, що відбивається у відповідних професійних програмах і, зокрема, в навчальних програмах з іноземної мови.

Комунікативна компетенція сьогодні розглядається як одна з найважливіших складових готовності і здатності фахівців будь-якого профілю до успішної професійної діяльності [1, с. 43]. Ефективність навчання багато в чому визначається рівнем комунікативних умінь. Очевидно, що засвоєння будь-якої навчальної дисципліни не тільки гуманітарного, а й природничо-наукового плану буде більш успішним, якщо людина вміє працювати з текстом і створювати власні тексти різних стилів і жанрів, включаючи і науково-дослідні проекти як рідною, так і іноземною мовою. При цьому комунікативні та інформаційні, соціальні та навчальні вміння виявляються взаємозалежними, практично нероздільними в навчальній і реальній діяльності. Однак ці вміння необхідно цілеспрямовано формувати і розвивати.

Комунікативна методика передбачає максимальне занурення студента в мовний процес, основна мета цієї методики – навчити студента спочатку вільно говорити англійською мовою, а потім думати нею [1, с. 46]. Можливості реалізації комунікативного підходу в профільному ВНЗ в значній мірі вище, ніж в немовному навчальному закладі.

Суть комунікативного навчання полягає у підготовці студента до участі в процесі іншомовного спілкування в умовах іншомовного спілкування, створених в аудиторії. Якщо спробувати дати коротке визначення комунікативно-орієнтованого навчання англійської мови, то можна сказати, що це моделювання процесу комунікації. Урок іноземної мови за методикою комунікативно-орієнтованого навчання – це модель процесу комунікації англійською мовою до основних параметрів якої, на наш погляд, слід віднести:

1. Діяльнісний характер мовної поведінки спілкуючихся, який повинен втілюватися: а) в комунікативній поведінці викладача як учасника процесу спілкування та навчання; б) в комунікативній (вмотивованій, активній) поведінці студента як суб'єкта спілкування та навчання.

2. Предметність процесу комунікації, яка повинна бути змодельована обмеженим, але точним набором предметів обговорення (у межах проблем). Ситуації спілкування, що моделюються як найбільш типові варіанти взаємин людей, що спілкуються.

3. Мовні засоби, що забезпечують процес спілкування та навчання в цих ситуаціях (їх наявність і організація); реальна система цих засобів підлягає моделюванню в спрощену, але таку, яка виконує ті ж функції, хоча і обмеженими засобами [3, с. 56].

Гуманістичний підхід у комунікативному навчанні передбачає суб'єктно-суб'єктні відносини між навчаючим і навчаючим. Як відомо, це партнерські відносини. Але необхідно зазначити, що на початковому етапі навчання англійської мови існують об'єктно-суб'єктні відносини. Необхідно об'єкт, тобто навчаючихся, як би «дотягнути» до рівня суб'єкта навчаючого, тобто мова йде про процес оволодіння нормативними знаннями як основою, що дозволяє переходити до суб'єктно-суб'єктних відносин у навчальному процесі. Суб'єктно-суб'єктні відносини в освіті, насамперед, гарантують пізнавальну активність учнів, де навчаючий моделює, планує, координує процес навчання і розвитку, а навчаючий стає центром пізнавальної активності, якщо виконує на занятті самостійні завдання індивідуально, в парах або малих групах. Мета, мотив, зміст і спосіб роботи належать учню. Навчання на занятті перетворюється на вчення.

Виходячи з того, що процес навчання англійській мові студентів немовних вузів викликає труднощі у використанні комунікативної методики, розглянемо їх більш детально. В деяких роботах з методики навчання усного мовлення зустрічається такий недолік, як змішання процесу усно-мовного спілкування, що протікає в природних умовах, і процесу оволодіння мовою в навчальних умовах.

Вимоги програми підготовки до здачі екзамену з іноземної мови передбачають поряд з читанням і перекладом бесіду за вивченою темою. Студент повинен володіти навичками ведення бесіди, що включають уміння висловлювати особисту точку зору з обговорюваного питання. Однак, студенти можуть опанувати лише певні види усного мовлення і в певних межах. Тому важливо, щоб вони бачили кінцеву мету. Оскільки методика навчання іноземної мови традиційно формувалася з опорою на лінгвістику (що цілком природно, адже, щоб навчитися говорити якою-небудь мовою, треба опанувати її системою), то іноді при навчанні усного мовлення використовуються тільки дані лінгвістики.

Справа в тому, що остаточною метою навчання мови є зовсім не оволодіння системою, а оволодіння мовою, мовними діями. Для створення стимулу в навчанні дуже важливо, щоб мовний матеріал був комунікативно спрямований. Процес навчання усного мовлення можна вважати доведеним до логічного кінця тільки при появі в учня здібностей користуватися обробленим мовним матеріалом в природних актах спілкування.

Щоб спілкування на заняттях наблизилося до реального, необхідно цілеспрямовано виробляти відповідні вміння. При цьому становить інтерес аналіз змісту навчального спілкування для визначення того, наскільки реальним є це спілкування.

Тепер спробуємо визначити шлях покращення комунікації. Не вдаючись у докладний опис процесу навчання, можна зробити висновок, що для поліпшення комунікації необхідно наступне:

- ступінь оволодіння усною промовою потрібно довести до вироблення певних автоматизмів у поєднанні зі свідомим володінням мовними зразками;
- слід використовувати види вправ, які б стимулювали мотивовану мову, дозволяли б підходити творчо до їх виконання, включаючи парну і групову роботу;
- робота над текстом повинна виходити за рамки простого відтворення його змісту, а обговорення змісту, має головним чином стосуватися пов'язаних з ним проблем;
- висловлювання студентів повинні бути особистісно забарвлені, включати елементи практичного аналізу.

Для досягнення цих цілей необхідно ретельно відбирати матеріал і вправи, спрямовані на навчання ситуативно-обумовленої комунікативної діяльності. Наприклад, для першого курсу економічного факультету краще використовувати статті періодичної преси, присвячені тій або іншій економічній проблемі, існуючій в країні досліджуваної мови. Студенти повинні не тільки переказувати зміст статті, але й висловлювати свою думку з цієї проблеми. Можна також організувати «круглий стіл», дискусійний клуб. Це приносить студентам задоволення, наближає їх до досягнення поставленої мети (вести бесіду в ситуаціях, наближених до реальних) і породжує впевненість у тому, що вона досяжна.

Підбір матеріалу – важливий момент в навчанні усного мовлення, адже конкретне питання навчання іноземної мови не в змозі охопити всю систему фонетичних, граматичних і лексичних одиниць. В залежності від цілі навчання, контингенту учнів та інших умов на мовний матеріал, що підлягає засвоєнню, накладаються певні обмеження. Організація мовного матеріалу передбачає, перш за все, відбір на основі певних критеріїв.

Встановлення критеріїв відбору елементів фонетичних і граматичних систем особливих труднощів не представляє, оскільки кількість їх суворо обмежена. Основні труднощі пов'язані з встановленням критеріїв відбору лексичного матеріалу. Лексична система мови складається з практично необмеженої кількості слів і поєднань. Коли студент починає вивчати іноземну мову, він має вже досить розвинену систему потреб і йому небайдужий зміст мовного матеріалу. Тобто зміст тексту має відповідати потребам студента.

Головні висновки. Таким чином, використання потенціалу комунікативної методики у навчанні англійській мові студентів немовних вузів передбачає активне включення студента в навчальний процес, підвищення мотиваційного фактору, вирішення певних педагогічних труднощів в процесі навчання, вміння оперувати навчальним матеріалом з метою його подальшого використання в певних сферах спілкування.

Перспективи використання результатів дослідження. Отримані результати дослідження можуть бути використані у подальшій розробці методологічного підґрунтя для проведення занять з англійської мови у немовних вузах.

Література:

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Особливості викладання іноземних мов для студентів немовних спеціальностей: збірник матеріалів I Всеукраїнського науково-практичного вебінару (26 листопада 2014 р.). – Житомир : Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2014.
3. Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 лютого 2010 р. – Київ : «Політехніка», 224 с.
4. Communicative Language Teaching [Electronic resource]. – Access mode : <http://blog.tjaylor.net/method-communicative/>
5. Richards J.C. Approaches and methods in language teaching / J. C. Richards, T.S. Rodgers. – Cambridge, 2001. – 171 p.
6. The Communicative Approach to Language Teaching / Ed. by Ch. Brumfit and K. Johnson. – Oxford : Oxford Univ. Press, 1991. – 243 p.
7. Williams R. L. Classroom Motivation Strategies for Prospective Teachers / R. L. Williams, S. L. Stockdale // The Teacher Educator. – 2004. – 240 p.